

Fizika kondenzirane snovi -1. letnik, II. stopnja

HIBRIDIZACIJA MOLEKULSKIH ORBITAL

Avtor: Katja Vozel

Ljubljana, februar 2011

NALOGA

Za molekulo C_2 izračunajmo orbitale in njihove energije. Podatki:

$\varepsilon_s = -17.52 \text{ eV}$ energija 2s orbitale

$\varepsilon_p = -8.97 \text{ eV}$ energija $2p(x,y,z)$ orbitale

$d = 1.24 \text{ \AA}$ razdalja med atomoma

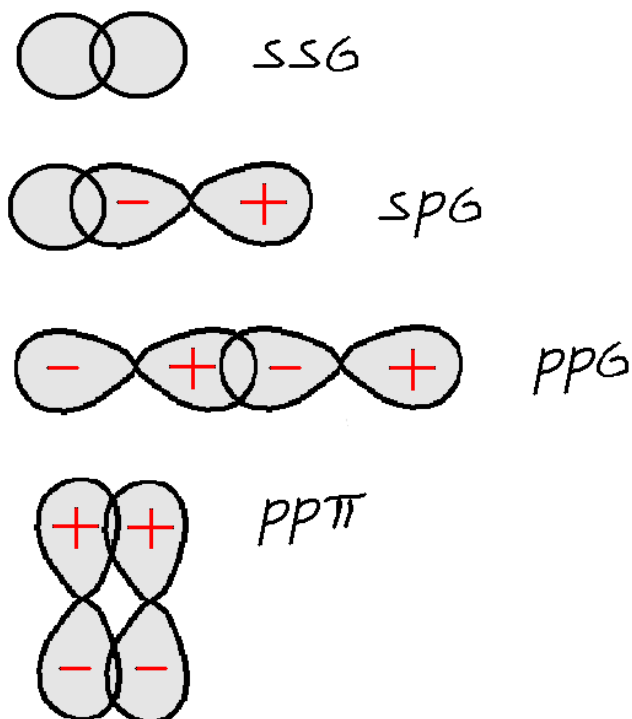
$\hbar/m_e = 7.62 \text{ eV \AA}^2$

$\eta_{ss\sigma} = -1.40 \text{ eV}$

$\eta_{sp\sigma} = 1.84 \text{ eV}$

$\eta_{pp\sigma} = 3.24 \text{ eV}$

$\eta_{pp\pi} = -0.81 \text{ eV}$

Slika 1: Kombinacije z neničelnimi prekrivalnimi integrali.

Prekrivalni integrali so

$$V_{ss\sigma} = \frac{\eta_{ss\sigma} \hbar^2}{m_e d^2}$$

in analogno za $V_{sp\sigma}$, $V_{pp\sigma}$ in $V_{pp\pi}$.

REŠITEV

Vsak C atom ima 4 valenčne elektrone, skupno imamo torej 8 valenčnih elektronov, ki bodo zasedli 4 orbitale z najnižjo energijo. Splošni nastavek za valovno

funkcijo je

$$|\psi\rangle = \sum_{i=1}^8 c_i |i\rangle,$$

kjer je $|i\rangle$ orbitala iz množice $\{2s, 2p_x, 2p_y, 2p_z\}$.

V splošnem imamo 64 možnih parov orbital enega in drugega atoma, vendar so nekateri prekrivalni integrali ničelni. Iz simetrije je razvidno, da se ne bodo mešale orbitale, ki so pravokotne na zveznico med atomoma. x os naj kaže v desno, y v ravnino lista in z naj kaže gor; če C atoma ležita na osi x , se na primer p_x in p_y orbitali ne mešata. Opazimo, da matrika kombinacij orbital razpade na 3 podmatrike. Indeksa 1 in 2 pomenita elektron na prvem ali na drugem atomu.

	s ₁	s ₂	p _{x1}	p _{x2}	p _{y1}	p _{y2}	p _{z1}	p _{z2}
s ₁								
s ₂								
p _{x1}								
p _{x2}								
p _{y1}								
p _{y2}								
p _{z1}								
p _{z2}								

Slika 2: Matrika prekrivalnih integralov razpade na tri podmatrike; siva področja so ničelna.

Tako računamo vsako podmatriko posebej. Prvi del je

$$\begin{bmatrix} \varepsilon_s & V_{ss\sigma} & 0 & V_{sp\sigma} \\ V_{ss\sigma} & \varepsilon_s & -V_{sp\sigma} & 0 \\ 0 & -V_{sp\sigma} & \varepsilon_p & V_{pp\sigma} \\ V_{sp\sigma} & 0 & V_{pp\sigma} & \varepsilon_p \end{bmatrix}$$

Treba je najti lastne energije in lastne vektorje, ki nam bodo dali kombinacije orbital. Vemo, da je potencial dveh atomov simetričen glede na ravnino, pravokotno na središče zveznice med atomoma. Kadar imamo simetričen potencial, so lastne valovne funkcije lahko le sode ali lihe. Tako sestavimo nove bazne funkcije, kjer z indeksom g označimo sodost, z indeksom u pa lihost:

$$|s_g\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|s_1\rangle + |s_2\rangle)$$

$$|s_u\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|s_1\rangle - |s_2\rangle)$$

$$|p_g\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|p_1\rangle - |p_2\rangle)$$

$$|p_u\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}}(|p_1\rangle + |p_2\rangle)$$

Simetrična funkcija s orbital je vsota orbital na atomih, simetrična funkcija p orbital pa je zaradi oblike in polarnosti razlika orbital obeh atomov.

Valovno funkcijo iščemo v obliki

$$|\psi\rangle = v_1|s_g\rangle + v_2|p_g\rangle + v_3|s_u\rangle + v_4|p_u\rangle$$

(izpustili smo indeks osi x).

Glede na nove bazne funkcije dobimo novo matriko, ki je bločna; vsebuje dva neničelna bloka 2×2 , saj so matrični koeficienti, ki predstavljajo prekrivalne integrale med sodimi in lihimi funkcijami, ničelni.

Matrične koeficiente izračunamo:

$$\begin{aligned} \langle s_g|H|s_g\rangle &= \frac{1}{2}(\langle s_1|H|s_1\rangle + \langle s_1|H|s_2\rangle + \langle s_2|H|s_1\rangle + \langle s_2|H|s_2\rangle) = \\ &= \frac{1}{2}(2\varepsilon_s + 2V_{ss\sigma}) = \varepsilon_s + V_{ss\sigma} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \langle s_u|H|s_u\rangle &= \frac{1}{2}(\langle s_1|H|s_1\rangle - \langle s_1|H|s_2\rangle - \langle s_2|H|s_1\rangle + \langle s_2|H|s_2\rangle) = \\ &= \frac{1}{2}(2\varepsilon_s - 2V_{ss\sigma}) = \varepsilon_s - V_{ss\sigma} \end{aligned}$$

$$\langle p_g|H|p_g\rangle = \varepsilon_p - V_{pp\sigma}$$

$$\langle p_u|H|p_u\rangle = \varepsilon_p + V_{pp\sigma}$$

$$\begin{aligned} \langle s_g|H|p_g\rangle &= \frac{1}{2}(\langle s_1|H|p_1\rangle - \langle s_1|H|p_2\rangle + \langle s_2|H|p_1\rangle - \langle s_2|H|p_2\rangle) = \\ &= \frac{1}{2}(2 \cdot 0 - 2V_{sp\sigma}) = -V_{sp\sigma} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \langle s_u|H|p_u\rangle &= \frac{1}{2}(\langle s_1|H|p_1\rangle + \langle s_1|H|p_2\rangle - \langle s_2|H|p_1\rangle - \langle s_2|H|p_2\rangle) = \\ &= \frac{1}{2}(2 \cdot 0 + 2V_{sp\sigma}) = V_{sp\sigma} \end{aligned}$$

Iščemo lastne vrednosti nove matrike, torej računamo determinanto

$$\det \begin{bmatrix} \varepsilon_s + V_{ss\sigma} - E & -V_{sp\sigma} & 0 & 0 \\ -V_{sp\sigma} & \varepsilon_p - V_{pp\sigma} - E & 0 & 0 \\ 0 & 0 & \varepsilon_s - V_{ss\sigma} - E & V_{sp\sigma} \\ 0 & 0 & V_{sp\sigma} & \varepsilon_p + V_{pp\sigma} - E \end{bmatrix}$$

Obravnavamo lahko vsak blok posebej; prvi ima za bazne vektorje sode kombinacije, drugi pa lihe.

Za lastne energije dobimo

$$E_1 = -33.87 \text{ eV},$$

$$E_2 = -15.62 \text{ eV},$$

$$E_3 = -14.44 \text{ eV}$$

in

$$E_4 = 10.95 \text{ eV}.$$

Ustrezni lastni vektorji so po vrsti

$$0.70|s_g\rangle + 0.72|p_g\rangle,$$

$$-0.72|s_g\rangle + 0.70|p_g\rangle,$$

$$-0.92|s_u\rangle + 0.39|p_u\rangle$$

in

$$0.39|s_u\rangle + 0.92|p_u\rangle.$$

Nadaljujmo na podmatriki za p_y orbitale. Bazni funkciji sta sedaj $|p_{y1}\rangle$ in $|p_{y2}\rangle$. Računamo determinanto

$$\det \begin{bmatrix} \varepsilon_p - E & V_{pp\pi} \\ V_{pp\pi} & \varepsilon_p - E \end{bmatrix}$$

Lastni energiji sta

$$E_5 = -12.98 \text{ eV},$$

in

$$E_6 = -4.96 \text{ eV},$$

ustrezna lastna vektorja pa

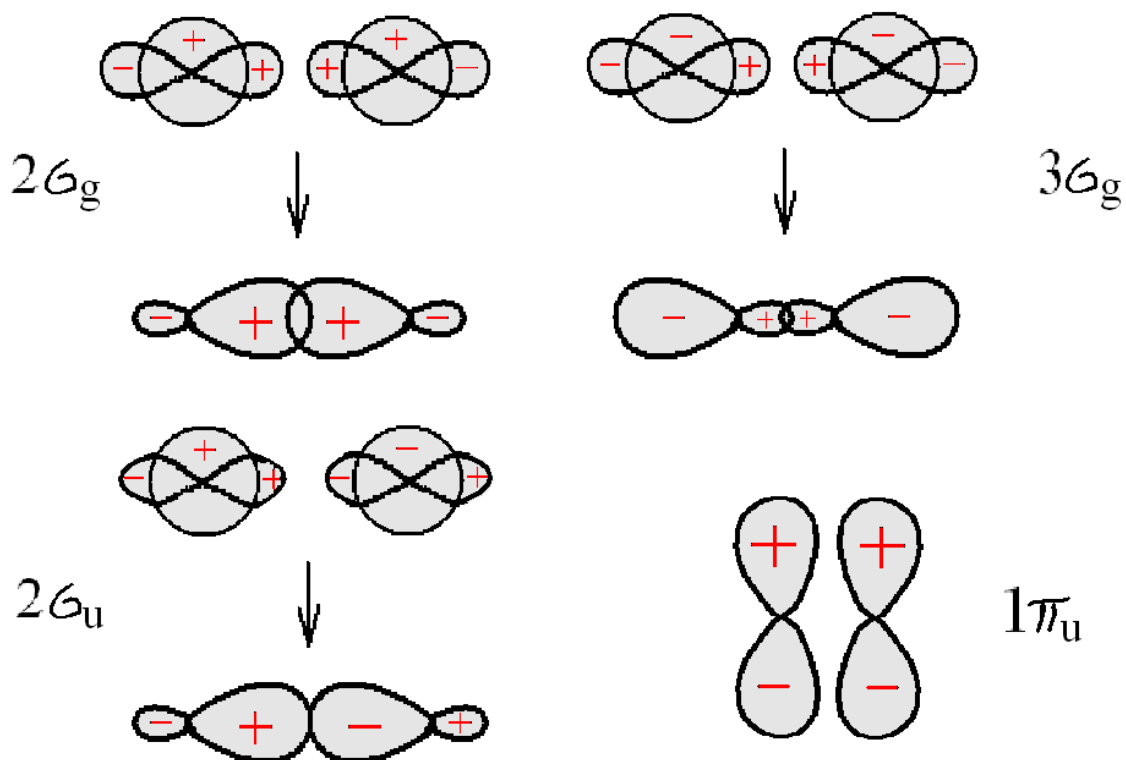
$$\frac{1}{\sqrt{2}}(|p_{y1}\rangle + |p_{y2}\rangle)$$

in

$$\frac{1}{\sqrt{2}}(|p_{y1}\rangle - |p_{y2}\rangle).$$

Za p_{yz} orbitale zaradi simetrije dobimo enako, kar pomeni da sta energiji E_5 in E_6 dvakrat degenerirani.

Sedaj izberemo štiri orbitale z najnižjimi energijami, to so E_1 , E_2 , E_3 in E_5 . Nazadnje le še narišimo te štiri hibridizirane orbitale, v katerih se nahajajo valenčni elektroni molekule C_2 .

Slika 3: Hibridizirane orbitale. Skica levo zgoraj ustreza energiji E_1 in ustreznemu lastnemu vektorju, skica desno zgoraj ustreza energiji E_2 , levo spodaj energiji E_3 in desno spodaj energiji E_5 .